

Mei 2020 • jaargang 32 • nummer 3

HET HOUT BLAD

www.houtwereld.nl

CHILENEN MET RUIMTE

GEVELBEKLEDING VERLOOPT IN KLEUR

EXTREEM REMONTABEL IN AMSTERDAM-ZUID

ZIEKENHUIS WORDT LEESWALHALLA

*Door de liften gedeeltelijk met hout te
bekleden worden ze geïntegreerd in
het geheel van de passerelle.*

HOUT VORMT SYMBIOSE TUSSEN INFRATECHNIEK EN VELUWE

HOGE JUFFER VERBINDT NOORD EN ZUID DIEREN

Hout vormt in de stationsomgeving van Dieren een prachtige symbiose tussen infratechniek en het landschap van de aangrenzende Veluwe. Meest in het oog springende onderdeel is de voetgangersbrug Hoge Juffer over de sporen, waarvoor architectenbureau Onix een schorsachtige houten bekleding koos.

FOTO'S: PETER DE KAN

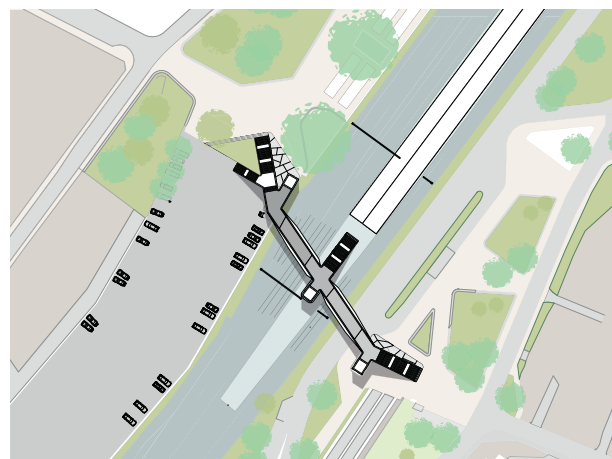
De binnenzijde van de brug bestaat uit staal. De houten bekleding bestaat uit accoya-delen van verschillende breedtes en diktes, die koud tegen elkaar zijn geplaatst.

De passerelle is geïnspireerd op het beeld van een boomstronk met al zijn aftakkingen en verdikkingen.

Net als de passerelle combineren de bestaande stationskappen staal met hout.

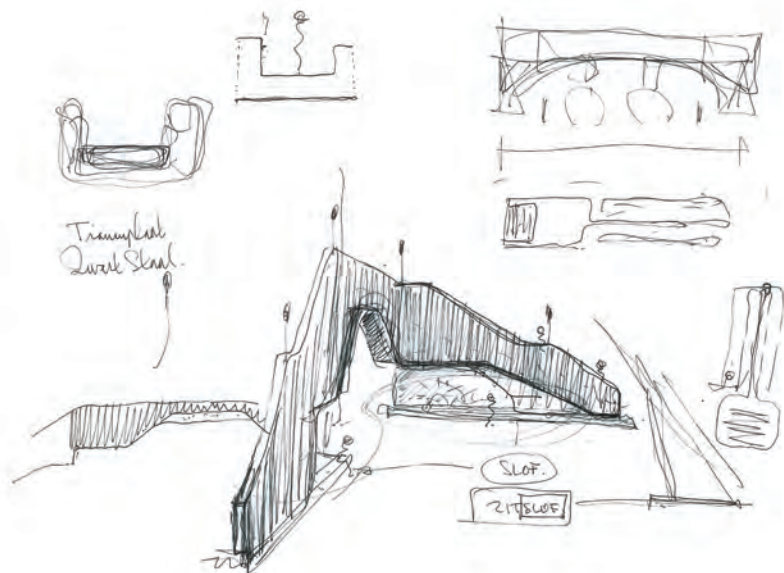

De passerelle verbindt de twee delen van Dieren met elkaar. Ook verbindt ze het transferium met het station.

De architecten van Onix NL lieten zich bij het ontwerp inspireren door het beeld van een boomstronk.

De vernieuwing van het stationsgebied van Dieren is onderdeel van het project Traverse Dieren, waarin provincie, gemeente en ProRail gezamenlijk werken aan een betere doorstroming van het verkeer en een veilige stationsomgeving. De totale metamorfose van het stationsgebied verbindt de twee dorps helften aan weerszijden van het spoor met elkaar. De parallel aan het spoor gelegen drukke N348 is ter plaatse van het station in een tunnelbak gelegd; er is een transferium (P+R) gebouwd; over de sporen is een voetgangersbrug geplaatst en aan de noord- en zuidzijde zijn pleinen ingericht. Bij de opening van het noordplein als afronding van de stationsvernieuwing kreeg de voetgangersbrug afgelopen zomer zijn naambord Hoge Juffer.

Het gebruik van hout bij deze metamorfose was een uitdrukkelijke wens vanuit de Spoorbouwmeester. 'Maar de techniekafdeling had het juist liever niet', schetst architect Haiko Meijer van Onix architecten het spanningsveld waarbinnen hij moest opereren. Hout zou ook mooi aansluiten op de al in hout ontworpen gevel van het transferium. Gemeenschappelijke basis van alle onderdelen was het inrichtingsplan van landschapsarchitecten Houtman + Sander.

Houtconstructie niet haalbaar Een volledig houten constructie was voor de passerelle sowieso geen haalbare kaart, vertelt Meijer. Onix deed dat eerder wel met een brug over de rondweg van Sneek. 'Maar om dat te doen in een spooromgeving zouden we meer tijd en budget beschikbaar moeten hebben voor innovatie. Met het oog op gebruikersgemak gaat de passerelle zo laag mogelijk over de bovenleidingen en daar heb je te maken met kortstondige heftige vuurstoten door vonken. Daarvoor heb je een onderplaat nodig van metaal.'

Meijer liet zich vervolgens inspireren door de stationsomgeving. Hij zag perronoverkappingen met smeedijzeren spanten en houten dakbeschot. De combinatie van hout en staal was in de railinfra altijd al gebruikelijk voor de stalen rails op houten bielzen. Meijer wilde tevens de natuur van de naastgelegen Veluwe graag verbinden met de techniek van de infrasector. Daarom koos hij voor een stalen constructie en een cleane stalen kuip als binnenzijde van de passerelle, met een houten bekleding als zachte, natuurlijke buitenzijde. Daarmee kon hij ook voldoen aan de gebruikerseisen van ProRail voor onderhoud en bestendigheid tegen vervuiling en graffiti en dergelijke.

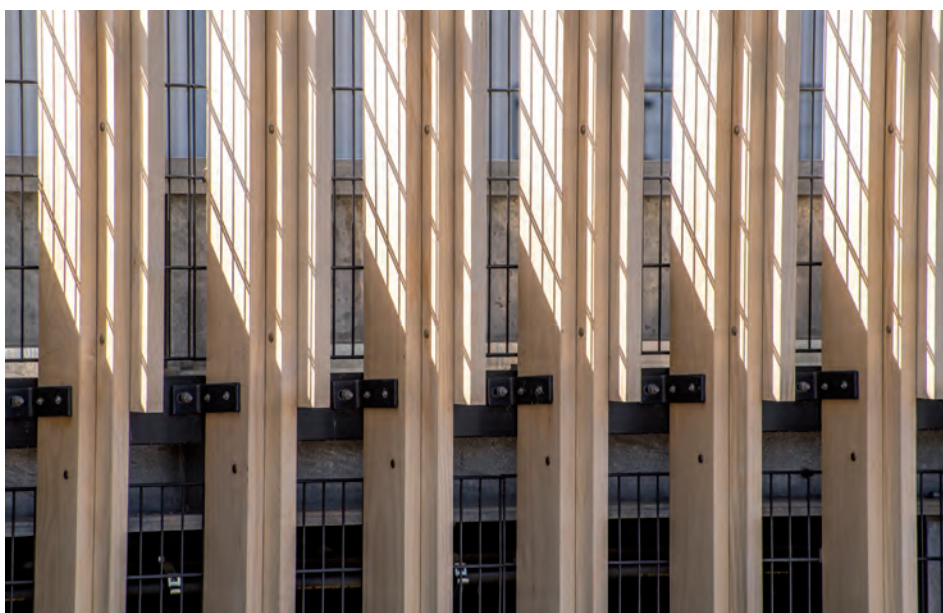
Boomstronk Meijer had in de ontwerpfase te maken met steeds verschuivende posities van de passerelle en de bijbehorende liften van noord- en zuidzijde en middenperron. 'Om de liften en de passerelle met elkaar te verbinden tot één geheel hebben we gekozen voor de metafoor van de boomstronk, die uitstulpingen heeft naar alle kanten. De trappen 'groeien' als takken, stronken en knoesten aan de hoofdstronk.' Door de liftovens gedeeltelijk ook met hout te bekleden zijn ze integraal onderdeel geworden van dit geheel. Ook de metalen onderplaat onder de passerelle, die dient als bescherming tegen vonken, kon in dit beeld worden geïntegreerd. De plaat is langs de randen van de voetgangersbrug schuin opgezet; de houten bekleding buigt mee met deze vorm.

Schors Deze 'boomstronk' heeft een schorsachtige bekleding gekregen, die gematerialiseerd is met houten lamellen. Door deze tegen elkaar te plaatsen ontstaat een gesloten gevelbekleding. 'De houten lamellen gebruiken we ook om de constructie uit het zicht te houden. We wil-

De passerelle heeft een aftakking naar het bovendeck van het transferium. Samen met het houtgebruik vormen passerelle en transferium daardoor een samenhangend geheel.

De houten gevel van het transferium is opgebouwd met drie gekoppelde lamellen, die naar boven toe sprongsgewijs een steeds grotere diepte creëren.

wUrck heeft de entreegevel voor voetgangers van het transferium bekleed met houten lamellen. Dat sluit zo naadloos aan op de passerelle.

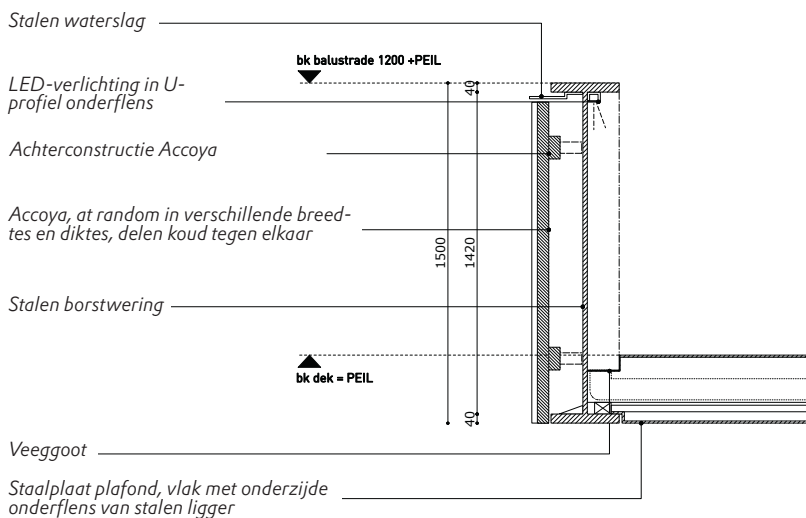
FOTO'S: JAN DE VRIES

den dus geen doorzicht hebben, maar wel de schaduwwerking die bij lamellen hoort. We hebben daarvoor verticale houten delen van verschillende afmetingen door elkaar gebruikt. De dikte- en breedteverschillen creëren zo de gewenste schaduweffecten.'

Accoya De houten bekleding is uitgevoerd in Accoya. Dat is hout dat verduurzaamd is door het te acetyleren. Basis van dit hout is meestal snelgroeiend naaldhout als Radiata Pine. 'Voor de brug bij Sneek kwam het hout nog uit Nieuw-Zeeland. Accoya is zeer milieuvriendelijk, maar hout halen uit Nieuw-Zeeland is dat natuurlijk niet. Voor het Natuur- en Milieu-Educatiecentrum in Amersfoort wilde ik graag Accoya op basis van populierenhout toepassen. Hoe mooi zou het zijn als je zulk waaiersbomenhout van een boom die veel mensen lelijk vinden, ineens duurzaam zou kunnen toepassen? Dan heb je goud in handen. Maar dat lukte niet in het proces. In Platowood zou het wel kunnen, maar dan heb je het over een levensduur van 15 jaar voor buitentoepassing, terwijl Accoya meer dan 80 jaar mee gaat. Ook elzenhout bleek niet mogelijk. Uiteindelijk is in Amersfoort gekozen voor beukenhout. Maar in mijn eigen beleving is dat vreemd. Een beuk groeit maar langzaam en is een mooie boom voor het landschap. Als productieboom zou je liever snelgroeiende bomen toepassen.' In Dieren is gekozen voor Accoya op basis van Radiata Pine.

Onbehandeld De houten bekleding is onbehandeld toegepast en gaat dus vergrijzen en zwarte puntjes vertonen. Het hout is ruw bezaagd en zelfs de afdrukken van de opleglatjes zijn nog zichtbaar. 'Dat past goed bij het beoogde beeld van boomschors. Het is ook maar net wat je met de opdrachtgever afspreekt. Dat geldt ook voor kozijnen. Technisch kunnen die prima in onbehandeld Accoya; wat je mooi vindt moet je samen bepalen. Kozijnleveranciers leveren niet eens onbehandeld hout. Dan vervalt de garantie. Maar geef je garantie op het hout of op het visuele aspect? Wij hebben die discussie ook gevoerd over de brug bij Sneek. De gemeente heeft toch voor een behandeling gekozen omdat ze de kleur graag willen behouden. Dan zit je dus wel vast aan regelmatig onderhoud.' De stalen kuip van de brug is samen met de houten bekleding geprefabriceerd en vervolgens in één keer over de sporen gehesen. Langdurige afsluiting van de sporen kon op die manier worden voorkomen.

Doorsnede van de passerelle.

Parkeergarage De passerelle sluit aan de noordzijde van het spoor aan op het nieuwe transferium, dat ontworpen is door wUrk. wUrk werkte deze parkeergarage uit met aan de spoorzijde een gevel met een structuur van houten lamellen, die enerzijds robuustheid geven in langsrichting en anderzijds een grote mate van transparantie, daglichttoetreding en ventilatie geven voor het benedendek. wUrk heeft er voor gekozen om de houten lamellen van boven naar beneden te verjongen. De verjonging is verkregen door de lamel samen te stellen uit drie delen, die naar boven toe sprongsgewijs een steeds grotere diepte creëren. Hierdoor ontstaat zowel in het gevelaanzicht als in de doorsnede een grote mate van gelaagdheid. Van binnenuit lijkt de gevel zo heel open; van buitenaf heeft vooral de bovenzijde een stevig silhouet. Deze lamellen zijn net als die van de passerelle uitgevoerd in Accoya. Deze gevel van houten lamellen is het gevelbeeld aan het Stationsplein Noord. Aan de kant van de woonwijk waarborgt een groene wand de privacy van de omwonenden en beschermt ze tegelijkertijd tegen geluidsoverlast. Aan de buitenzijde is deze gevel tevens een 'erfafscheiding' voor de woningen. Op de verticaal gegroefde en antracietkleurige houtvezelcementplaat is in overleg met de bewoners begroeiing aangebracht. Aan de binnenzijde fungeert het scherm als een witte, reflecterende patio-gevel. •

HENK WIND

Locatie: Stationsplein Dieren. **Opdrachtgevers:** gemeente Rheden, Provincie Gelderland, ProRail. **Ontwerp passerelle:** Onix NL architecten, Groningen. **Engineering:** Arcadis. **Uitvoering:** Reef Infra, Oldenzaal. **Staalconstructie:** Buiting Staalbouw, Almelo. **Constructieadviseur staalbouw:** Ingenieursgroep Romkes, Sint-Nicolaasga. **Bouwperiode stationsgebied:** 2017-2019.